

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ В УКРАЇНІ

В умовах фінансової глобалізації та світових трансформаційних процесів однією з гарантій стабільності економіки країн є наявність золотовалютних резервів. На сучасному етапі розвитку структура золотовалютних резервів більшості країн і рівень її диверсифікації залежать від економічного стану країни, її місця у світовій економіці, стійкості національної валюти, валютно-курсової політики країни у регулятивному впливі на зовнішньоекономічну діяльність та динаміку експортно-імпортних операцій. Важливими проблемами є визначення рівня їх забезпеченості та достатності, а також оптимізація структури та ефективне управління ними.

Золотовалютні резерви (ЗВР) або міжнародні валютні резерви – це зовнішні високоліквідні активи, що перебувають під наглядом держави. Нагляд здійснюють Національний банк України та уряд. Міжнародні валютні резерви НБУ подаються у вигляді монетарного золота, іноземної валюти та державних цінних паперів, деномінованих в цих валютах; туди можуть також включатися залишки на рахунках в міжнародних організаціях. Резерви можуть використовуватися для здійснення міжнародних розрахунків і платежів, покриття дефіциту платіжного балансу, стабілізації курсу національної валюти на міжнародних ринках, тощо. Нинішній рівень міжнародних резервів України в цілому можна вважати достатнім, але не стійким, на межі достатності. А щодо обсягу зовнішньої заборгованості — явно недостатнім.

У грудні 2019 року золотовалютні резерви країни Україна різко зросли, досягнувши семирічного максимуму. Це один з найбільших в історії місячних приростів міжнародних резервів НБУ.

Причина — переказ "Газпромом" 2,9 млрд дол "Нафтогазу" на виконання рішення Стокгольмського арбітражу.

Приріст золотовалютних резервів (ЗВР) за 2019 рік також став одним з найбільш значних: в абсолютних цифрах — на 4,482 млрд дол, у відсотках (+21,5%). Головна причина — сприятлива ситуація на валютному ринку.

Так, розмір ЗВР сягнув 25,302 млрд. дол. в кінці 2019 року. Цей показник майже на 5 млрд. дол. або на 23,9% перевищив «до майданний» рівень кінця 2013р.

За п'ять років валові міжнародні резерви збільшилися в 4,5 разу. Утім, зараз їх розмір далекий від рекордних 38 млрд. дол. Таке траплялось тричі: у серпні 2008 року, у квітні і серпні 2011 року.

Утриматися на цих рівнях не вдавалося жодного разу. Наприклад, станом на 31 січня 2020 року офіційні резервні активи України становили 26 млрд 293 млн 70 тис. доларів США. Монетарне золото (якщо включати золоті депозити та золото в свопах) – лише 1 млрд. 273 млн. доларів (трохи менше 5% від загального обсягу резервів).

Левову ж частку міжнародних резервів України (95,02%) складають активи в конвертованих валютах (цінні папери, валюта і депозити).

Станом на 29 лютого 2020 офіційні резервні активи України становили 27042,4 млн. доларів США, при цьому монетарне золото (якщо включати золоті депозити та золото в свопах) — лише 1340,0 млн. доларів (4,96% від загального обсягу резервів).

Станом на 1 березня 2020 року міжнародні резерви України, за попередніми даними, становили 26 622,8 млн. дол. США (в еквіваленті). У лютому вони зросли на 1,3%. Збільшення міжнародних резервів у лютому зумовлене, насамперед, збереженням сприятливої ситуації на валютному ринку.

Загалом динаміку резервів упродовж лютого 2020 року визначали такі чинники: по-перше, операції Національного банку на міжбанківському валютному ринку. У лютому чиста пропозиція валюти збільшилася внаслідок збереження на достатньому рівні надходжень від експорту та одночасного зменшення попиту на валюту з боку імпортерів через нижчі ціни та потребу в енергоносіях на тлі теплої зими, а також поширення світом коронавірусу, яке ускладнило світову торгівлю і стримувало міжнародний туризм.

Як результат, обсяги купівлі валюти НБУ на міжбанківському валютному ринку перевищили обсяги продажу на 689,0 млн. дол. США.

Національний банк поповнював міжнародні резерви в окремі дні, коли пропозиція валюти була більшою за попит, і загалом купив 734,0 млн. дол. США.

Водночас для згладжування надмірних коливань гривні в бік знецінення НБУ також провів валютну інтервенцію з продажу валюти на 45,0 млн. дол. США.

По-друге, на динаміку резервів у лютому впливали операції уряду з управління державним боргом. На обслуговування та погашення

державного боргу в іноземній валюті загалом було спрямовано 768,8 млн. дол. США (в еквіваленті). З них 417,2 млн. дол. США сплачено за облігаціями внутрішньої державної позики (ОВДП), номінованими у валюті, 213,6 млн. дол. США – за зобов'язаннями уряду та Національного банку на користь Міжнародного валютного фонду, 33,7 млн. дол. США – за єврооблігаціями (ОЗДП). Решта коштів сплачена за іншими зобов'язаннями перед іноземними кредиторами та міжнародними фінансовими організаціями.

Водночас упродовж місяця уряд залучив 202,3 млн. дол. США за рахунок розміщення валютних ОВДП.

Ще одним фактором стала переоцінка фінансових інструментів (зміна ринкової вартості та курсу гривні до іноземних валют). У минулому місяці їх вартість збільшилася на 207,2 млн дол. США (в еквіваленті).

Проте, станом на 20.03.2020 рік міжнародні валютні резерви зменшилися більш ніж на \$2,5 млрд., до \$24 млрд., на фоні проведення Національним банком валютних інтервенції для згладжування курсових коливань.

Минулого року Нацбанк купив близько 8 млрд доларів, і на сьогодні існує достатньо резервів аби продовжувати згладжувати коливання.

Також залишається незмінним факт, що НБУ і надалі зберігатиме свою присутність на міжбанку задля проведення валютних інтервенцій для згладжування курсових коливань. Очікується вирішення проблеми з готівковими доларами найближчим часом.

Національний банк 3 квітня 2020 року на міжбанку купив 150 млн доларів, загалом за початок квітня регулятор придбав у резерви майже 0,25 млрд доларів. У 2020 році регулятор згладжує коливання курсу в інший бік і для цього вже продав 1,4 млрд доларів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Золотовалютні резерви: Мінфін [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/>
2. Економічні та фінансові показники України: НБУ [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/statistic/sdds/sdds-data#ir_fcl
3. Резерви НБУ: Укрінформ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/search-YToxOntzOjU6InF1ZXJ5IjtzOjlxOiLRgNC10LfQtdGA0LLQuCDQndCR0KMiO30>